

A leletanyag többi része a középkorra keltezhető. Különösen jelentős az a két objektum, melyekből 11. századi kerámia került elő, ezzel *terminus post quem* keltezik a lelőhelyet. Az ásás kis felületéhez és a nem nagy objektumsűrűséghez képest jelentős mennyiségű fémanyagot találtunk. Vezérleletnek számít a 11. századra keltezhető ágvágó kés, mely jelenleg egyedülálló a Savaria Múzeum gyűjteményében. A kerámiaanyag alapján a lelőhelyet a 13. századig tudjuk biztosan keltezni, de egyes darabok miatt ezt talán a 14. századig is ki lehet tolni.

MRENKA ATTILA

192. Lulla határa (Somogy megye) R, B, LT, Ró, Á, Kk

A Balatonendréd–Lulla között épülő 65137 j. összekötő úthoz kapcsolódva, a Somogy Megyei Múzeumok Igazgatósága folytatta a település határában 2010-ben kezdett megelőző régészeti feltárásokat, az alábbi lelőhelyeken.

Büdös-alja (KÖH 46990): A lelőhely Lullától Ny-ra található. A terület É felé folyamatosan mélyül. A lelőhely D-i része egy magas, erdős dombtetőn, középső része az eleinte meredekebb, majd lankásabb domboldalon található. Ez utóbbi részt egy földút osztja ketté. A lelőhely É-i része mélyen fekvő, laposabb terület. 2010-ben a lelőhely É-i és középső részét tártuk fel,⁴⁶ 2011-re a földút, a lehajtósáv és a lelőhely dombtetőn – a korábbi erdő területén – fekvő részének feltárása maradt. A nyomvonalban sikerült a lelőhely É-i és D-i végét lokalizálni.

A lelőhely viszonylag sűrű volt, összesen 431 objektum került elő. Főként a középkori Lulla falu maradványai kerültek elő, a kora *Árpád-kortól késő középkorig* tártunk fel objektumokat.

Már a 2010. évi ásatáson megállapíthattuk, hogy a késő *Árpád-korban* inkább a magasabban lévő domboldalt lakták, míg a korai *Árpád-korban* több objektum volt a mélyebben fekvő részekben – a 2011. évi ásatás is ezt támasztotta alá. A dombtetőn lévő objektumok az *Árpád-kor* késői szakaszából, ill. a késő középkorból származnak. A 2011. évi ásatás során a középkori mellett *kelta* és *római* kori gödrök, cölöplyukak, árkok valamint kemencék kerültek elő lelőhely D-i, ill. K-i részéből.

Munkatársak: Sipos Carmen régész, Balla Krisztián, Cserép Tamás, Gál Zoltán, Nyári Zsolt, Stunya Péter technikusok.

MOLNÁR ISTVÁN

Jabapuszta DK, DK2 (KÖH 46995, 78075): A megelőző régészeti munkálatok 2010 novemberében kezdődtek meg,⁴⁷ majd kisebb szünet után, 2011. augusztus–októberben fejeződtek be. A 2011-ben kutatott terület nagysága meghaladta a 10000 m²-t. Az előző évben előkerült 78 objektum mellé, további 153 régészeti jelenséget sikerült feltárni. A számos tárolóverem, nagyobb gödörkomplexum és árok mellett 9 letaposott padlójú, két rövidebb oldalán egy-egy cölöplyukkal rendel-

kező gödörház, veremház, egy a tüzelőtér közepén elhelyezett oszloppal alátámasztott rostélyú edényégető kemence, ill. két ovális formájú, földbe vájt kemence került elő.

Az objektumok igen gazdag leletanyagot tartalmaztak. Az előkerült jellegzetes *római kori* házi kerámia, kézzel formált ún. bennszülött kerámia, festett római kerámia és *terra sigillata* töredékek mellett jó néhány jelenségből került elő ezüst- és bronzérme, bronzfibula és különböző funkciójú vastárgyak (pl. vaskések, vasarak, illetve egy teljesen ép csoroszllya, amely téglalap formájú nyélkeresztmetszete alapján szintén a római korra keltezhető). Külön említést érdemel még az egyik veremházból előkerült kék színű üveggyűrű töredéke is. A feltárt jelenségek, ill. az azokból előkerült leletanyag alapján a telep kora a római korra, azon belül a Kr. u. 1–3. közötti időszakra keltezhető.

2011. augusztus 24. és szeptember 15. között, a lelőhelytől D-re folytatott régészeti felügyelet közben, az út K-i oldalán, humuszolás és bevágás készítése során előbukkant objektumfoltokat lehetett megfigyelni. A megelőző régészeti feltárással 2011. november 18–30. között került sor, ami összesen 42 objektumot eredményezett. A lelőhely nyilvánvalóan összetartozik a Jabapuszta DK nevű lelőhellyel, a köztük lévő mintegy 45 m-es szünet a talaj lekopottságával, domborzati viszonyokkal magyarázható. Ugyanaz a kora római telep folytatódik.

Munkatársak: Molnár István régész, Balla Krisztián, Cserép Tamás, Gál Zoltán, Nyári Zsolt, Stunya Péter, Varga Máté ásatási technikusok.

SIPÓS CARMEN – MOLNÁR ISTVÁN

Jabapuszta, Jóreménység Tsz (KÖH 47051): A lelőhely Lulla-Jabapusztától É-ra, az egykori országot két oldalán terül el. Viszonylag alacsonyan fekvő területről van szó, egy domb – a Jaba-hát – K-i oldalán húzódik. Ny-ra jelentősen magasabb, K-re viszont valamivel alacsonyabban fekvő területek vannak. A 2011. augusztus 15. és szeptember 30. között elvégzett megelőző feltárás során egy késő rézkori és egy kora bronzkori – a badeni, ill. a Somogyvár-Vinkovci-kultúra időszakába tartozó – település maradványait találtuk meg.

Az objektumok nagyobb része *rézkori* volt. A terület D-i részét egy hatalmas méretű – a szelvénybe kb. 85 m hosszan 9,5 m szélességben benyúló – objektumkomplexum foglalta el. Ez több objektumot metszett, felülrétegzett, számos – mind rézkori, mind bronzkori – objektumot pedig ebbe ástak bele. Ezenkívül számos kisebb-nagyobb gödör és 6 tüzelőberendezés került elő a badeni kultúra időszakából. Általában csak a platni vagy annak egy része maradt meg, mindössze egy kemencénél voltak meg a palást maradványai kb. 30 cm magasan. A platni alatt több esetben hőtartó kerámia réteggel volt kirakva a kemence.

A kultúrára jellemző állattemetkezésekre is számos példát találtunk. négy szarvasmarha-temetkezés fordult elő. Ezeket az állatokat sekély, ovális gödrökben, két esetben edénymelléklettel temették el (az egyik esetben a váz mellett egy kétosztatú tál töredékei voltak). Az állatok tájolása eltérő, általában behajlították őket a gödörbe. A szarvasmarha temetkezéseken túl egy mély gödörben egy a jobb oldalára fektetett fiatal szarvas maradványai voltak, egy másik objektumban két állat – talán

46 RKM 2010, 276.

47 RKM 2010, 276.

vadmalac és vadmacska – volt eltemetve. A jobb oldalukon feküdtek, tájolásuk K–Ny, a szarvaséval ellentétes volt. Ez utóbbi gödörből egy emberi láb csontjai is előkerültek.

Az emberi temetkezésekre példa, az előbb említett comb és medencecsont mellett, egy szintén hiányos sír: egy gödör alján anatómiai rendben talált lábcsonatok voltak. A hiányos csontvázakon kívül előkerült még egy csoportos temetkezés is: két felnőtt, és két kisgyermek (ebből az egyik csecsemő, ill. magzat) csontváza. Ezek azonban szintén nem szabályos temetkezésként, hanem csak a gödörbe rendezetlenül, egymásra dobált holttestekként értelmezhetők. Az egyik felnőtt kezei szorosan egymás mellett voltak – talán összeköthették őket. A vázak szintjén és alattuk égett réteget figyeltünk meg a gödörben.

A lelőhely igen gazdag volt leletekben, hatalmas mennyiségű kerámia, közte számos kétosztatú tál és merice töredéke került felszínre.

A *bronzkorból* a Somogyvár-Vinkovci-kultúra számos gödre is gazdag leletanyagot tartalmazott. Több belsődiszes tálat, egész és töredékes orsógombokat, hengeres agyagnehezékeket bontottunk ki.

A lelőhely K-en és Ny-on a nyomvonalon kívül biztosan folytatódik. É-i vége lezártnak tűnik, D-en azonban szintén folytatódhat a lelőhely.

Munkatársak: Hajdú Ádám Dávid, Molnár István régész, Balla Krisztián, Cserép Tamás, Gál Zoltán, Nyári Zsolt, Stunya Péter, Varga Máté technikusok.

SIPOS CARMEN

193. Lulla, Lulla ÉNY (KÖH 46999)

(Somogy megye) Ő, B, Ró, Kö, Kú

A 2011. október 27-i terepbejárás alkalmával pontosítottuk a lelőhely kiterjedését. A lelőhely Lulla településtől ÉNy-ra található a Jaba-patak Ny-i partján. Mérete minden irányban megnőtt, de főleg a patakhoz közel eső K-i és D-i, DNy-i részen. Sok kerámiát lehetett találni főleg az őskorból és a római korból, de a középkorra is több kerámiatöredéket lehet datálni. Egy új korszakot is sikerült elkülöníteni az őskoron belül: néhány kerámiatöredék a középső bronzkor időszakára helyezhető (valószínűleg dunántúli mészbetétes kerámia kultúrája). A leletek közül említésre méltó még egy kovatóredék, egy *terra sigillata* (vagy utánzat) töredéke, valamint egy 1623-ban vert II. Ferdinánd ezüstdénár.

Munkatárs: Deák Ferenc egyetemi hallgató.

HONTI SZILVIA – VARGA MÁTÉ

194. Magy, Sarlóvár-dűlő (KÖH 77337)

(Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) LT, I

Az M3 autópálya Nyíregyháza–Vásárosnamény közötti szakaszának tervezése során több alkalommal – 1993, 2005, 2006 – is történt régészeti terepbejárás. Az ezek, és az adattári, irodalmi adatok alapján elkészült régészeti hatástanulmány a 46 km hosszú nyomvonal mintegy 10 km-nyi szakaszán nem tudott semmilyen értékelhető információval szolgálni. Ezen fedett te-

rületek kutatására a nyomvonalon belül, a 235–279. km-szelvény között, a beruházó megbízásából 328 szondát nyitottak a KÖSZ/MNM NŐK munkatársai. A munkálatok többszöri megszakítással 2010. szeptember 15. és 2011. október 11. között zajlottak. A kijelölt szondák nagy része humusszal alig fedett sárga-sárgásbarna homokrétegben lett kialakítva. Geomorfológiai jellemzője az olykor igen magas homokhátakkal szabdaltság, amelyet csak erdőművelésre, gyümölcssteleplítésre lehet felhasználni. Néhány helyen sötétbarna humuszt, illetve elvértve agyagos öntéstalaj volt a meghatározó. Ezeket lápos területeken, réteken, illetve azok szélein figyeltük meg. A szondázások során két új régészeti lelőhely került napvilágra, Kállósején és Magy határában.

A *szondázás* során, a Sarlóvár-dűlőben talált új lelőhelyen, a 245+400–245+750 km-szelvényben, 14 015 m² területen figyeltük meg egy kelta telep objektumait. A megelőző feltárást a jogszabályi változások folytán már az illetékes múzeum végezte el.

Munkatársak: Kiss Csaba, Cséki Andrea régészek, Szász Csaba, Farkas Gábor, Sike Barnabás technikusok:

LUKÁCS JÓZSEF

Az *ásatás* 2011. június 30. és július 26. között zajlott az M3-292 jelű lelőhelyen, ahol 6791 m²-t, 69 objektumot tártunk fel. Ebből 2 árok, 7 lakóház, 32 cölöpnym, a többi gödör. Leletanyag hiányában 29 objektumot ismeretlen korúnak, 4-et recensnek határoztunk meg, 1-et pedig természeti jelenségként értelmeztünk.

A leleteket tartalmazó régészeti objektumok kivétel nélkül a késő vaskori kelta népeességhez köthetők. A legfontosabb eredményt a 7 lakóház képezi, melyek közül 4 esetben sikerült cölöpnymokat dokumentálni, s csak az egyikben bontottuk ki tűzhely maradványát. A lelőhely szegényes leletanyaggal szolgált, a patacson és állatsonton kívül elsősorban kerámiaanyagból áll. Ezt kézzel formált bütyök- és seprűdiszes edények, valamint grafitos és szürke, korongolt tárolóedények, fazekak alkotják. Előkerült továbbá néhány edénytöredékből készített orsókarika is. Az egyetlen fémlelet egy fibula töredéke.

A feltárt település a Felső-Tisza-vidéken ismert más késő vaskori tanyaszerű települések szerkezetét követi: néhány lakóház, kevés gödör.

Munkatársak: Veszprémi László geodéta, Cseppentő Zoltán, Vizler Csaba, Svéda Csaba és Kiss László rajzoló, Bacskai István fémkeresős.

KÖRÖSFŐI ZSOLT – PINTYE GÁBOR

195. Magyarbánhegyes, Hosszú-dűlő, Fúráspon (KÖH 71847)

(Békés megye) Ő, Á, I

A lelőhely Magyarbánhegyes DNy-i határszélétől kb. 550 m-re DNy-ra, a település templomától DNy felé haladó út Ny-i oldalán, attól kb. 250 m-re, 270×550 m-es felületen helyezkedik el. A MOL Nyrt. Magyarbánhegyes-D-1 és D-2 kútbekötő vezeték nyomvonalán 2011. március 13-án Szatmári Imre és Liska András, a Békés Megyei Múzeumok Igazgatósága mun-